

Crònica de la jornada Healthcom'19. Comunicació, Llenguatge i Salut: «Estratègies lingüístiques per millorar la comunicació amb el pacient»

Healthcom'19: «Estratègies lingüístiques per millorar la comunicació amb el pacient» és la segona jornada que s'emmarca dins el projecte de RecercaCaixa JUNTS,¹ desenvolupat pels grups IULATERM de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i PSiNET² de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). La primera edició d'aquesta jornada es va dur a terme l'any 2017 (Healthcom'17) i enguany, dos anys després i a les acaballes del projecte, el grup IULATERM n'ha organitzat la segona edició.

Font: Institut de Lingüística Aplicada (UPF)

La jornada va tenir lloc el dia 28 de febrer a Barcelona, a l'auditori del campus de Poblenou de la UPF. A l'acte d'inauguració hi van participar Enric Vallduví, vicerector de Direcció de Projectes en l'Àmbit de la Recerca de la UPF; Anna Espunya, directora de la Unitat de Coordinació Acadèmica de Traducció i Ciències del Llenguatge de la UPF, i Mercè Lorente, directora de l'Institut de Lingüística Aplicada (IULA-CER) de la UPF.

El Healthcom'19 va tenir un enfocament majoritàriament lingüístic, tot i que també hi van prendre part professionals de l'àmbit de la salut (metges, infermers, psicòlegs, biòlegs), traductors, informàtics i comunicòlegs. L'objectiu principal era promoure el diàleg entre professionals de la comunicació i del llenguatge per debatre sobre les necessitats i els problemes relacionats amb la comprensió de la informació sanitària per part dels pacients.

La conferència inaugural, «No entiendo ni jota: a propósito del lenguaje en la comunicación médico-

paciente», va ser a càrrec de Bertha M. Gutiérrez, catedràtica d'història de la ciència de la Universitat de Salamanca. La doctora Gutiérrez va fer un repàs sobre la comunicació metge-pacient al llarg de la història fins al moment actual, en què s'utilitzen noves estratègies per aconseguir un model sanitari centrat en el pacient. A més, va posar en relleu diferents tipus de problemes lligats amb el llenguatge mèdic que afecten de manera clara la comunicació plena entre especialistes i llecs.

A continuació, el grup de recerca IULATERM va presentar la ponència «Comprensió dels informes mèdics: una mirada lingüística». En aquesta ponència diferents investigadors de JUNTS van exposar els resultats del projecte corresponents a l'anàlisi lingüística d'un corpus de cinquanta informes mèdics reals. La doctora Rosa Estopà (investigadora principal del projecte) va fer una breu introducció sobre l'estudi i, a continuació, es van tractar els diferents aspectes lingüístics que caracteritzen els informes mèdics. Els temes

que es van desenvolupar van ser la comprensió de l'informe mèdic en general, les característiques d'aquest gènere textual, la sintaxi, la terminologia, les abreviacions, les qüestions pragmàtiques i les ortotipogràfiques. A través de l'anàlisi, els investigadors van posar de manifest el fet que alguns d'aquests aspectes impliquen una barrera de comprensió per al pacient llec que rep l'informe mèdic.

Posteriorment, Frederic Llordachs, director executiu de Doctoralia, va presentar #SaludSinBulos,² una iniciativa que té com a objectius combatre els rumors sobre la salut a Internet i contribuir al fet que hi hagi informació veraç i contrastada sobre salut a la xarxa. Seguidament, Montse Moharra, de l'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS), va tornar a posar de manifest com els canvis socials i culturals estan modificant els models de relació metge-pacient, que tendeixen, cada vegada més, a donar més autonomia al pacient durant el procés terapèutic. En aquesta línia, Moharra va

presentar Decisions Compartides,³ una eina web per a pacients, desenvolupada amb l'assessorament de professionals sanitaris, que aporta informació clara i veraç sobre problemes de salut, opcions de tractament, beneficis, riscos, etc., amb l'objectiu d'ajudar el pacient a prendre decisions informades de manera conjunta amb el seu metge.

Finalment, i per tancar la sessió del matí, Ana Belén Martínez, traductora i professora titular del Departament de Filologies Anglesa i Alemanya de la Universitat de Còrdova, va centrar la seva ponència a explicar les característiques lingüístiques del llenguatge mèdic. A més, va destacar els principals problemes de traducció que podem trobar a l'hora de traduir textos mèdics de anglès a l'espanyol.

La presentació «La comunicació centrada en la persona en l'àmbit de la salut», a càrrec de Rosa Suñer, infermera i professora de la Universitat de Girona, va obrir la sessió de la tarda. Suñer va parlar de l'escolta activa, l'empatia, les mostres de suport i el respecte a les decisions i preferències com a elements clau de la comunicació oral amb els pacients.

A continuació, Blanca Mayor, doctora en traducció i interpretació per la Universitat de Granada, va parlar dels còmics com a recurs didàctic eficaç en el procés cognitiu per comprendre millor el llenguatge mèdic i afavorir el record de la informació.

Després de les dues ponències inicials de la tarda, va tenir lloc la taula rodona titulada «Estratègies lingüístiques per millorar la comunicació metge-pacient des de diverses perspectives», moderada per la doctora M. Teresa Cabré (catedràtica de terminologia de la UPF i presidenta de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans). La taula rodona va tenir un enfocament multidisciplinari i hi van participar una lingüista experta en el discurs d'especialitat, Ona Domènech (UOC i IULATERM);

dos traductors especialitzats en el camp medicosanitari, Vicent Montalt i Francisco José Raga Gimeno (Universitat Jaume I); un metge pneumòleg, Sergi Pascual (Hospital del Mar), i una especialista en comunicació de l'àmbit medicosanitari, Mónica Fernández (Xarxa d'Hospitals i Centres Promotors de la Salut).

La taula rodona va ser molt enriquidora en el sentit que es va poder veure de quina manera aborden el tema de la bretxa comunicativa entre metge i pacient els diferents tipus de professionals. Es van posar sobre la taula la percepció actual de la relació metge-pacient i els coneixements i habilitats comunicatives que haurien de tenir els metges per neutralitzar l'asimetria cognitiva amb els pacients. A més a més, es va respondre a preguntes com ara si la substitució de termes per expressions i unitats més pròximes a la llengua general faria perdre el caràcter precís del discurs i, per tant, podria induir a perdre part del missatge mèdic, o bé si la traducció mèdica és necessària per a la comunicació metge-pacient.

Per acabar la jornada, Valérie Delavigne, professora i investigadora de la Universitat Sorbona Nova (París III), va pronunciar la conferència de clausura, «Les mots du cancer: de la circulation des termes à l'élaboration d'une culture périmédicale», en la qual va explicar, entre altres aspectes, la feina conjunta feta amb el Govern francès durant anys per elaborar informació per a l'educació del pacient en el camp de l'oncologia.

Finalment, la doctora Estopà va tancar la jornada i va agrair la bona

acollida que havia tingut, després que dues-centes persones assistís al Healthcom'19. Avui en dia, en un moment en què els pacients busquen tenir un rol actiu durant el procés terapèutic, és primordial que puguin entendre la informació mèdica que tenen a la seva disposició. Sense perdre de vista aquesta premissa, professors, estudiants, professionals de la comunicació, lingüistes i metges, entre d'altres, van fer aportacions enriquidores que van afavorir el debat a la sala. Així, doncs, la jornada va contribuir a donar a conèixer i promoure estratègies per millorar, des de la vessant comunicativa, i més concretament lingüística, la qualitat de vida dels pacients. Els materials presentats a la jornada s'editaran en format de llibre al llarg del 2019. Es poden consultar informació, vídeos i fotografies de la jornada a la pàgina web https://www.upf.edu/web/medicina_comunicacio/healthcom-19.

Alejandra López Fuentes
Laia Vidal Sabanés
Universitat Pompeu Fabra

Notes

1. «JUNTS: superar barreres socioeducatives i afavorir l'alfabetització sobre les interferències i dificultats de comprensió de la informació i documentació dirigida a famílies d'infants afectats per malalties rares» (https://www.upf.edu/web/medicina_comunicacio/junts).
2. PSINET: Psicologia, Salut i Xarxa (<http://psinet.uoc.edu>).
3. <https://saludsinbulos.com/observatorio>.
4. <http://decisionscpartides.gencat.cat/ca/inici>.